

Wojewódzki Urząd
Ochrony Zabytków w Poznaniu
61-800, Poznań, ul. Gołębia 2
tel. (061) 852-80-03, 852-80-04
fax (061) 852-80-02

Załącznik do ^{protokołu} pisma nr 19/B/2016

z dnia 07.03.2016

Art-fresk, Anna Cybulska-Wojczyszyn
Pracownia Konserwacji i Restauracji Dziel Sztuki
62-100 Wągrowiec, ul. Konopnickiej 19

**PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH
DLA OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH
W KOŚCIELE PARAFIALNYM PW. ŚW. WAWRZYŃCA
W MĄCZNIKACH**

woj. wielkopolskie, pow. Środa Wlkp., gm. Środa Wlkp.

POLICHROMIE W NAWIE KOŚCIOŁA ✓
EMPORA MUZYCZNA ✓

Przygotowała: mgr Anna Cybulska-Wojczyszyn
dyplomowany konserwator dzieł sztuki

DYPLMOWANY KONSERWATOR
DZIEŁ SZTUKI
mgr Anna Cybulska-Wojczyszyn
tel. 607 853 275

WĄGROWIEC, luty 2016

Na podstawie wyników wstępnego rozpoznania budowy technicznej i stanu zachowania obiektów, przy uwzględnieniu uwarunkowań historycznych, artystycznych i funkcjonalnych, proponuje się przedstawiony poniżej program prac konserwatorskich i restauratorskich. Program zakłada przeprowadzenie pełnej konserwacji i restauracji przy polichromii ścian w nawie oraz emporze muzycznej.

1. POLICHROMIE W NAWIE KOŚCIOŁA

I. IDENTYFIKACJA OBIEKTU

Określenie zabytku: polichromie w nawie kościoła

Datowanie: po 1700 roku, XVIII wiek

Autor, warsztat, szkoła: nieznany

Materiał / technika: technika temperowa i olejna na podłożu drewnianym

Opis:

W nawie ściany pomalowane zostały farbą olejną w kolorze szarego beżu.

Z wykonanych dotychczasowo odkrywek oraz wstępnych badań laboratoryjnych wynika, że w nawach kościoła prawdopodobnie pierwotnie nie było polichromii zakładanej na gruntowanych zaprawą drewnianych ścianach. Odnaleziono jedynie fragmenty warstw barwnych o spoiwie białkowym, kładzionych bezpośrednio na drewnie. Były to prawdopodobnie płasko naniesione kolory w różnych tonacjach- od zimnych po ciepłe, które płynnie się przenikały. Do tej pory nie zlokalizowano żadnych śladów przedstawię figuralnych. Na ścianie południowej zachowały się pozostałości płaszczyzn barwnych w zimnych kolorach: różnych odcieni błękitów i zieleni, które prawdopodobnie mogły stopniowo przechodzić jedne w drugie- zielenie u dołu, jasne granaty w środku (pomiędzy oknami, których ramy były malowane na brązowo), a na górze jasne błękity. Natomiast na ścianie północnej widoczne są ślady ciepłych kolorów- ugrów i brązów.

Na ścianach naw zauważyć można również pojedyncze fragmenty kolorów i punktowe miejsca ubytków, sugerujących możliwość istnienia w przeszłości dekoracji np. w formie schematycznych ornamentów, jednak obecnie brak jest danych, mogących potwierdzić lub doprecyzować te przypuszczenia oraz pozwalających na wydatowanie tych warstw, określając tym samym, czy były to warstwy oryginalne, czy późniejsze.

Na ścianie południowej zachował się pojedynczy malowany zacheusz.

W późniejszych latach istniejące warstwy barwne zostały zamalowane dwoma warstwami jednolitej farby olejnej w kolorach białym oraz szaro-beżowym, natomiast ostatnią, trzecią warstwę przemalowania stanowi różowawa warstwa na spoiwie z żywicy syntetycznej.

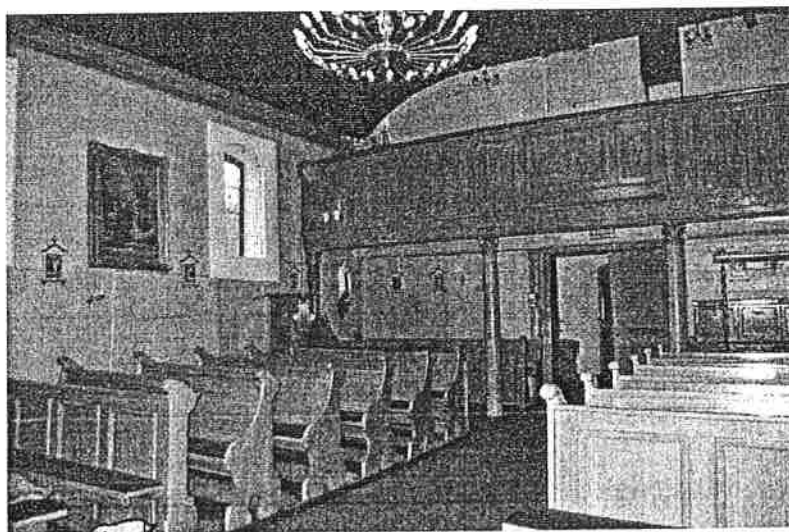
II. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Drewno ścian kościoła jest osłabione przez działalność owadów- widoczne są otwory wylotowe i czynne żerowiska a także miejscowe zawilgocenia. Poza tym widoczne są również niefachowe reperacje- tj. np. gipsowe uzupełnienia w partii ubytków drewna. W niektórych partiach ścian zauważyć można ubytki drewna, powstałe na skutek uszkodzeń mechanicznych. Na ściany nałożono kilka warstw przemalowań, w tym ostatnie przemalowania farbami olejnymi oraz farbą na bazie sztucznej żywicy. Drewno odsłonięte spod warstw olejnych jest pociemniałe na wskutek wniknięcia oleju w pory drewna i

przetłuszczenie jego powierzchni. Obecna wierzchnia warstwa malarska jest znacznie zabrudzona, widoczne są zacieki, zachłapania oraz znaczne zakurzenie.

III. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

1. Wykonanie dokumentacji fotograficznej i opisowej stanu przed rozpoczęciem prac.
2. Usunięcie przemałowań metodami mechanicznymi i chemicznymi - mieszaniny rozpuszczalników ustalonych na podstawie prób, oraz preparatami w pastach.
3. Wykonanie zabiegu końcowego doczyszczania powierzchni.
4. Po usunięciu warstw wtórnych określenie właściwego postępowania konserwatorskiego.
5. Przeprowadzenie zabiegu dezynfekcji i dezynsekcji ścian (Hylotox, PCMC)
6. Usunięcie elementów z nieprofesjonalnie wykonanych reperacji (gips) oraz zdegradowanych fragmentów drewna
- 7.
8. Podklejenie, wykonanie konsolidacji strukturalnej warstwy malarskiej i zaprawy.
9. Wymiana elementów konstrukcji drewnianej, w przypadkach, gdy uległy destrukcji w stopniu uniemożliwiającym skuteczną naprawę.
10. Impregnacja wzmacniająca strukturę drewnianego podłoża 6-10% roztworem Paraloidu B-72 w toluenie przez iniekcje i pędzlowanie.
11. Konsolidacja obecnych białkowych warstw barwnych (Paraloid B-72, 5% w dowanolu).
12. Uzupełnienie ubytków drewna i otworów wylotowych po owadach drewnianymi flekami i kitem trocinowym na bazie polioctanu oraz żywicą Araldit. Uzupełnienie drobnych powierzchniowych ubytków drewna i wypełnienie otworów wylotowych po owadach masami kitowymi Tikkurilla. Opracowanie powierzchni kitów.
13. Prace malarskie we wnętrzu kościoła. Scalenie kolorystyczne ścian – ustalenie koloru i charakteru malatury w porozumieniu z komisją konserwatorską.
14. Wykonanie rekonstrukcji polichromii w obrębie większych ubytków metodą naśladowczą, przy użyciu farb wodnych oraz żywicznych.
15. Wykonanie dokumentacji powykonawczej opisowej i fotograficznej wg obowiązującego schematu w trzech egzemplarzach.

Fot.1 Widok na południową i zachodnią ścianę kościoła

2. EMPORA MUZYCZNA

I. IDENTYFIKACJA OBIEKTU

Określenie zabytku: empora muzyczna

Datowanie: po 1700 roku, XVIII wiek

Autor, warsztat, szkoła: nieznany

Materiał / technika: technika temperowa i olejna na podłożu drewnianym

Opis:

Empora muzyczna w kościele pod wezwaniem św. Wawrzyńca w Mącznikach ma charakter antresoli usytuowanej nad głównym wejściem do kościoła (na całej szerokości ściany zachodniej), wspartej na dwóch kolumnach oraz dwóch filarach. Balustradę zamykającą emporę, stanowi drewniana ścianka bez prześwitów, dekorowana wypukłościami w postaci słupków oraz pilastrów, a także płycin otoczonych ozdobnymi, rzeźbionymi listwami. Kolumny podtrzymujące emporę są polichromowane i mają złożone głowice.

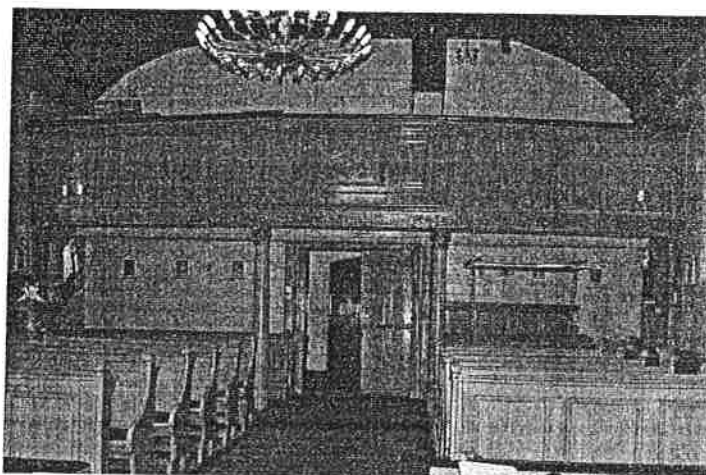
II. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Drewno empory jest nieznacznie osłabione konstrukcyjnie działalnością owadów. Na całej powierzchni zabytku występują wtórne warstwy- dotyczy to polichromii ścianki balustrady empory (przemalowanej brązową farbą olejną), jak polichromii kolumn (wielokrotnie przemalowywanych- obecnie w kolorze różowym, a pierwotnie prawdopodobnie zielonych) i złoceń wykonanych przy użyciu szlagmetal i brązy. Widoczne są zabrudzenia polichromii i złoceń. Miejscami- na całej powierzchni ścianki balustrady empory, kolumn i filarów obecne są drobne odspojenia warstwy malarskiej i ubytki.

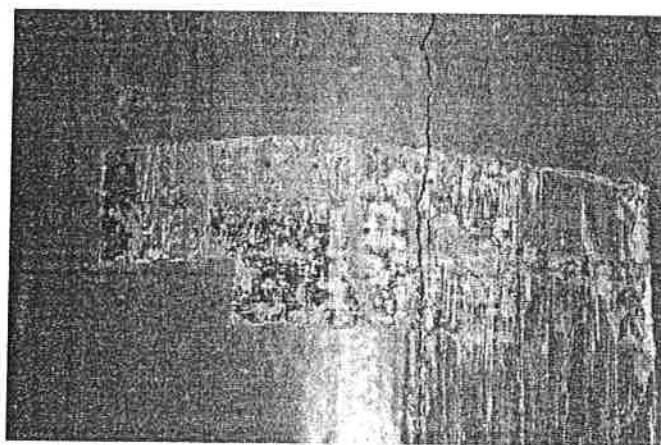
III. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

1. Wykonanie dokumentacji fotograficznej i opisowej stanu przed rozpoczęciem prac.
2. Przeprowadzenie badań polichromii –odkrywki, pobranie próbek w celu ustalenia techniki wykonania oryginału.
3. Oczyszczenie powierzchni empory (w tym kolumn i filarów)z zabrudzeń (mechanicznie)
4. Usunięcie przemalowań empory i kolumn metodami mechanicznymi i chemicznymi - mieszaniny rozpuszczalników ustalonych na podstawie prób, oraz preparatami w pastach.
5. Usunięcie szlagmetal i brązy z głowic kolumn (metody mechaniczne i chemiczne- Deck 2000).
6. Przeprowadzenie zabiegu dezynsekcji korpusu zabytku (Per-xil lub Hylotox),ewentualnie dezynfekcja Lichenicidą.
7. Impregnacja drewna preparatem Paraloid B-72, 10% w toluenie przez iniekcje i pędzlowanie.
8. Wymiana zdegradowanych fragmentów drewna, na nowe, uzupełnienie ubytków drewna i otworów wylotowych po owadach drewnianymi flekami i kitem na bazie polioctanu oraz żywicą Araldit.
9. Wypełnienie ubytków zaprawą kredowo-klejową w miejscach pod pozłotę oraz winylową- Italstucco w pozostałych przypadkach.
10. Opracowanie faktury kitów i położenie werniksu retuszerskiego na emporę, kolumny i filary.
11. Zabezpieczenie oryginalnej polichromii werniksem retuszerskim.
12. Uzupełnienie ubytków w warstwie gruntów pod złocenia i polichromię zaprawą kredowo-klejową lub preparatem Tikkurila. Opracowanie powierzchni uzupełnień.

13. Położenie pod złączenia właściwych podkładów: kilka warstw pulmentu, w celu uzyskania złoceń na poler; oraz mikstionu, w celu uzyskania złoceń na mat.
14. Wykonanie rekonstrukcji złoceń złotem płatkowym.
15. Uzupelnienie ubytków polichromii: Wykonanie retuszy konserwatorskich w miejscach przetarć i ubytków warstwy malarskiej. Wykonanie rekonstrukcji polichromii w obrębie większych ubytków metodą naśladowczą, przy użyciu farb żywicznych (Restauro, Maimeri).
16. Końcowe zabezpieczenie powierzchni empory werniksami (końcowy matowy lub półmatowy) oraz lakierami (część dolna kolumn).
17. Wykonanie dokumentacji powykonawczej (opisowej i fotograficznej) wg obowiązującego schematu w trzech egzemplarzach.

Fot.2 Empora muzyczna.

Fot.3 Powierzchnia kolumny podtrzymującej emporę - odkrywka ukazująca ilość warstw kolejnych przemalowań

Opracowała: mgr Anna Cybulska-Wojcyszyn, dyplomowany konserwator malarstwa i rzeźby polichromowanej, nr dyplomu 2465/2003 UMK

DYPLOMOWANY KONSERWATOR
DZIEŁ SZTUKI
mgr Anna Cybulska-Wojcyszyn
tel. 607 853 275

Anna Cybulska-Wojcyszyn

